SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 5. oktobra 2010*

V zadevi C-400/10 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Supreme Court (Irska) z odločbo z dne 30. julija 2010, ki je prispela na Sodišče 6. avgusta 2010, v postopku

J. McB.

proti

L. E.,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts (poročevalec), predsednik senata, R. Silva de Lapuerta, sodnica, E. Juhász, T. von Danwitz in D. Šváby, sodniki,

* Jezik postopka: angleščina.

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi predloga predložitvenega sodišča, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku v skladu s členom 104b Poslovnika,

na podlagi sklepa tretjega senata z dne 11. avgusta 2010, da se temu predlogu ugodi,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 20. septembra 2010,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za J. McB. D. Browne, SC, in D. Quinn, BL, s pooblastilom J. McDaida, solicitor,

– za L. E. G. Durcan, SC, ter N. Jackson in S. Fennell, BL, s pooblastilom M. Quirke, solicitor,

– za Irsko D. O'Hagan, zastopnik, skupaj z M. MacGrathom, SC, in N. Traversom, BL,

– za nemško vlado J. Kemper, zastopnica,

– za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët in M. Wilderspin, zastopnika,

po opredelitvi generalnega pravobranilca

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL L 338, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med J. McB., očetom treh otrok, in L. E., njihovo materjo, glede vrnitve teh otrok, ki so z materjo v Angliji, na Irsko.

Pravni okvir

Haaška konvencija iz leta 1980

3 Člen 1 Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980) določa:

„Cilji te konvencije so:

a) zagotoviti čimprejšnjo vrnitev otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani v kakšni pogodbenici;

b) zagotoviti, da se pravice do skrbi za otroka in osebnih stikov z njim po zakonu ene izmed pogodbenic dejansko spoštujejo v drugi pogodbenici."

4 Člen 3 navedene konvencije določa:

„Šteje se, da je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan:

a) če so s tem kršene pravice do skrbi zanj, ki jih je dobila oseba, institucija ali katerokoli drugo bodisi kolektivno bodisi posamično telo po zakonu države, v kateri je otrok stalno prebival, preden je bil odpeljan ali zadržan;

b) če so se v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, te pravice uveljavljale bodisi kolektivno bodisi posamično ali bi se uveljavljale, če otrok ne bi bil odpeljan ali zadržan.

Pravice do skrbi za otroka, omenjene v prvem odstavku pod a), se lahko pridobijo predvsem z izvajanjem zakona ali na podlagi sodne ali upravne odločbe ali na podlagi sporazuma, ki ima pravni učinek po zakonu zadevne države."

5 Člen 15 Haaške konvencije iz leta 1980 določa:

„Sodni ali upravni organi pogodbenice lahko, preden izdajo nalog za vrnitev otroka, zahtevajo, da prosilec dobi od organa države, v kateri je otrokovo stalno prebivališče, odločbo ali druge dokaze, da je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan po 3. členu konvencije, če se taka odločba ali dokazi lahko dobijo v tej državi. Centralni izvršilni organi pogodbenic bodo, kolikor je to mogoče, pomagali prosilcem, da dobijo take odločbe ali dokaze."

Pravo Unije

6 V uvodni izjavi 17 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„V primerih neupravičene [nezakonite] premestitve ali zadržanja otroka je treba nemudoma doseči otrokovo vrnitev in v ta namen se [Haaška konvencija iz leta 1980] uporablja še naprej, kot je bila dopolnjena z določbami te uredbe, zlasti s členom 11. […]"

7 V uvodni izjavi 33 omenjene uredbe je navedeno:

„Ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela Listine o temeljnih pravicah Evropske unije [(v nadaljevanju: Listina)]. Njen namen je predvsem zagotoviti spoštovanje temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 [Listine]."

8 Člen 2, točka 9, iste uredbe opredeljuje „pravice do varstva in vzgoje" kot „pravice in dolžnosti, ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost in zlasti pravico določitve kraja otrokovega prebivališča".

9 Člen 2, točka 11, Uredbe 2201/2003 določa, da je „premestitev ali zadržanje otroka" nezakonito, kadar:

„(a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem;

in

(b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od

nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

10 Člen 11 navedene uredbe, naslovljen „Vrnitev otroka“, določa:

„1. Kadar oseba, institucija ali drug organ, ki ima pravice do varstva in vzgoje otroka, zahteva od pristojnih organov v državi članici, da izdajo sodno odločbo na podlagi [Haaške konvencije iz leta 1980], da bi dosegla vrnitev otroka, ki je bil neupravičeno [nezakonito] premeščen ali zadržan v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred neupravičeno [nezakonito] premestitvijo ali zadržanjem, se uporablja[jo] odstavk[i] [od] 2 do 8.

[…]

3. Sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek za vrnitev otroka iz odstavka 1, ukrepa v postopku na podlagi zahtevka kar se da hitro in uporabi najhitrejši postopek, ki ga predvideva nacionalno pravo.

Brez poseganja v prvi pododstavek izda sodišče sodno odločbo v roku šestih tednov po vložitvi zahtevka, razen takrat, kadar izjemne okoliščine to onemogočajo.

[…]

6. Če je sodišče v skladu s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980 izdalo sodno odločbo, da se otrok ne vrne, mora v skladu z nacionalno zakonodajo takoj neposredno ali preko svojega osrednjega organa poslati kopijo odločbe, da se otrok ne vrne, in kopije ustreznih dokumentov, zlasti prepisa zaslišanja pred sodiščem, pristojnemu sodišču ali osrednjemu organu v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred nezakonito premestitvijo ali zadržanjem. Sodišče mora prejeti vse omenjene dokumente v enem mesecu od dne izdaje odločbe o tem, da se otrok ne vrne.

7. Razen v primeru, da je ena od strank začela postopek pred sodišči v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno [nezakonito] premestitvijo ali zadržanjem, mora sodišče ali osrednji organ, ki prejme dokumente iz odstavka 6, o tem obvestiti stranke in jih povabiti, naj v skladu z nacionalno zakonodajo predložijo sodišču v roku treh mesecev od dne obvestila svoje predloge, da bi lahko sodišče preučilo vprašanje dodelitve varstva in vzgoje otroka.

Brez poseganja v pravila o pristojnosti iz te uredbe sodišče zaključi primer, če v roku ne prejme nobenih predlogov.

8. Ne glede na sodno odločbo, da se otrok ne vrne, na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980, je kakršna koli kasnejša sodna odločba, ki zahteva vrnitev otroka in jo izda na podlagi te uredbe pristojno sodišče, izvršljiva v skladu z Oddelkom 4 Poglavja III spodaj, da bi se zagotovila vrnitev otroka."

11 Člen 60 Uredbe št. 2201/2003, naslovljen „Razmerje do določenih večstranskih konvencij“, določa:

„S to uredbo so med državami članicami nadomeščene naslednje konvencije, v kolikor se nanašajo na zadeve, urejene s to uredbo:

[…]

(e) [Haaška konvencija iz leta 1980].“

12 Člen 62(2) navedene uredbe, naslovljen „Področje nadaljnjega učinkovanja“, določa:

„Konvencije, omenjene v členu 60, zlasti Haaška konvencija iz leta 1980, v skladu s členom 60 še naprej učinkujejo med državami članicami, ki so njihove pogodbenice.“

Nacionalno pravo

13 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da biološki oče v irskem pravu nima pravic do varstva in vzgoje po samem zakonu. Poleg tega oče teh pravic ne pridobi niti na podlagi samega dejstva, da so neporočeni starši živeli skupaj in da je oče dejavno sodeloval pri vzgoji otroka.

14 Vendar lahko na podlagi člena 6A zakona o skrbništvu nad otroki iz leta 1964 (Guardianship of Infants Act 1964), kakor je bil spremenjen s členom 12 zakona o položaju otrok iz leta 1987 (Status of Children Act 1987), „če oče in mati nista bila poročena, sodišče na predlog očeta njega z odločbo postavi za skrbnika otroka".

15 Člen 11(4) zakona o skrbništvu nad otroki iz leta 1964, kakor je bil spremenjen s členom 13 zakona o položaju otrok iz leta 1987, določa:

„Če se oče in mati otroka nista poročila, pripada pravica vložiti predlog na podlagi tega člena za varstvo in vzgojo otroka ter pravica do stikov očeta ali matere z otrokom tudi očetu, ki ni skrbnik otroka, in se zato šteje, da sklicevanje na očeta ali enega od staršev otroka v tem členu zajema tudi njega."

16 Člen 15 zakona o ugrabitvi otrok in izvršitvi odločb o varstvu in vzgoji otrok iz leta 1991 (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), kakor je bil spremenjen z uredbo iz leta 2005, sprejeto v okviru Evropskih skupnosti (sodbe v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo) (European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005), določa:

„Sodišče lahko na podlagi predloga vsake osebe, ki v zadevi izkaže interes, za namene člena 15 Haaške konvencije iz leta 1980 sprejme ugotovitveno odločbo, da je bila premestitev otroka iz države ali njegovo zadrževanje zunaj države:

(a) v primeru premestitve ali zadrževanja v državi članici nezakonita premestitev ali zadrževanje v smislu člena 2 Uredbe ali

(b) v vsakem drugem primeru nezakonita v smislu člena 3 Haaške konvencije iz leta 1980."

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

Dejanske okoliščine spora o glavni stvari

17 Iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, je razvidno, da sta tožeča stranka v postopku v glavni stvari – J. McB., irski državljan – in tožena stranka v istem postopku – L. E., britanska državljanka – ki sta bila neporočen par, več kot deset let živela skupaj v Angliji, Avstraliji, na Severnem Irskem in od novembra 2008 na Irskem. Imata tri skupne otroke, in sicer J., ki je rojen v Angliji 21. decembra 2000, E., ki je rojen na Severnem Irskem 20. novembra 2002, in J. C., ki je rojena na Severnem Irskem 22. julija 2007.

18 Ker se je odnos med starši konec leta 2008 in v začetku leta 2009 poslabšal, je mati zlasti zaradi, po njenih trditvah, nasilnega očetovega vedenja, z otroki večkrat pobegnila v varno hišo. Starši so se aprila 2009 pobotali in se odločili, da se bodo 10. oktobra 2009 poročili. Vendar je oče 11. julija 2009, ko se je vrnil s službenega potovanja na Severnem Irskem, odkril, da je mati z otroki znova zapustila družinsko prebivališče in se nastanila v navedeni varni hiši.

19 Očetovi odvetniki so 15. julija 2009 na njegovo zahtevo vložili tožbo pred pristojnim irskim sodiščem, in sicer District Court, za pridobitev pravice do varstva in vzgoje njegovih treh otrok. Vendar je mati 25. julija 2009 z letalom odpotovala v Anglijo in

s seboj odpeljala navedene tri otroke in starejšega otroka iz prejšnje zveze. Navedena tožba materi do tega dne ni bila vročena, tako da tožba v skladu z irskim procesnim pravom ni bila pravilno vložena in torej irsko sodišče o njej ne more odločati.

Postopek, ki ga je oče začel v Angliji

20 J. McB. je 2. novembra 2009 pri High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Združeno kraljestvo) vložil predlog, s katerim je predlagal vrnitev otrok na Irsko v skladu z določbami Haaške konvencije iz leta 1980 in Uredbe št. 2201/2003. To sodišče je s sklepom z dne 20. novembra 2009 na podlagi člena 15 iste konvencije od očeta zahtevalo, da predloži odločbo ali druge dokaze, pridobljene od irskih organov, o tem, da je bila premestitev otrok z Irske nezakonita v smislu člena 3 navedene konvencije.

Postopek, ki ga je oče začel na Irskem

21 J. McB. je 22. decembra 2009 pri High Court (Irska) vložil tožbo, prvič, za izdajo ugotovitvene odločbe ali dokazov, da je bila premestitev njegovih treh otrok 25. julija 2009 nezakonita v smislu člena 3 Haaške konvencije iz leta 1980, in drugič, za pridobitev pravic do varstva in vzgoje otrok.

22 Navedeno High Court je s sodbo z dne 28. aprila 2010 zavrnilo prvi predlog, ker oče ni imel pravic do varstva in vzgoje otrok na dan njihove premestitve, tako da ta ni bila nezakonita v smislu Haaške konvencije iz leta 1980 ali Uredbe št. 2201/2003.

23 Oče se je zoper to odločbo pritožil pri predložitvenem sodišču. To v predlogu za sprejetje prehodne odločbe poudarja, da oče 25. julija 2009 ni imel pravic do vzgoje in varstva svojih otrok v smislu določb Haaške konvencije iz leta 1980. Vendar priznava, da je pojem „pravice do varstva in vzgoje otrok“ za potrebe nalogov za vrnitev otrok iz ene države članice v drugo na podlagi Haaške konvencije iz leta 1980 zdaj opredeljen v členu 2, točka 9, navedene uredbe.

24 Predložitveno sodišče meni, da ne določbe Uredbe št. 2201/2003 ne člen 7 Listine ne vključujeta, da je treba za potrebe odločanja o zakonitosti premestitve otroka za biološkega očeta nujno šteti, da ima pravice do varstva in vzgoje otroka, čeprav ne obstaja odločba, ki bi mu podeljevala to pravico. Kljub temu to sodišče priznava, da spada razlaga teh določb prava Unije v pristojnost Sodišča.

25 Supreme Court je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali [Uredba št. 2201/2003] – ne glede na to, ali se razlaga ob upoštevanju člena 7 [Listine] ali drugače – nasprotuje zahtevi v pravu države članice, da mora oče, ki ni poročen z otrokovo materjo, pridobiti odločbo pristojnega sodišča o dodelitvi otroka v varstvo in vzgojo, da bi imel ‚pravice do varstva in vzgoje‘, zaradi česar bi bila

premestitev tega otroka iz države njegovega običajnega prebivališča nezakonita v smislu člena 2, točka 11, te uredbe?“

Nujni postopek

26 Predložitveno sodišče je predlagalo, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku iz člena 104b Poslovnika Sodišča.

27 Ta predlog je utemeljilo s tem, da je treba v skladu z uvodno izjavo 17 Uredbe št. 2201/2003 v primerih nezakonite premestitve ali zadržanja otroka nemudoma doseči otrokovo vrnitev.

28 V zvezi s tem je treba poudariti, da je iz predložitvene odločbe razvidno, da se obravnavana zadeva nanaša na tri otroke, stare 3, 7 in 9 let, ki so dlje kot eno leto ločeni od očeta. Ob upoštevanju, da gre za mlajše otroke, sploh pri najmlajšem od njih, bi trajanje trenutnega položaja resno škodovalo odnosu, ki ga imajo z očetom.

29 V teh okoliščinah je tretji senat Sodišča 11. avgusta 2010 na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca odločil, da ugodi predlogu predložitvenega sodišča, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku.

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost

30 Evropska komisija dvomi o dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe, nemška vlada pa trdi, da ni dopusten. V bistvu poudarjata, da se spor o glavni stvari ne nanaša na vrnitev otrok v skladu s členom 11 Uredbe št. 2201/2003, temveč na pridobitev odločbe o nezakonitosti premestitve otrok v skladu s členom 15 Haaške konvencije iz leta 1980 pred vrnitvijo. Ta spor naj bi se tako nanašal na vprašanje, ali je premestitev otrok zakonita v smislu členov 1 in 3 navedene konvencije, in ne člena 2, točka 11, navedene uredbe. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari naj bi namreč pristojnim irskim sodiščem predlagala izdajo odločbe ali dokazov o tem, da je bila premestitev otrok z Irske nezakonita v smislu člena 3 navedene konvencije. Ta predlog naj bi vložila, ker je High Court of Justice (England & Wales), Family Division od nje zahtevalo tako odločbo ali dokaze na podlagi člena 15 te konvencije.

31 Vendar naj se Uredba št. 2201/2003, zlasti njen člen 11, ne bi nanašala na postopek v zvezi z ugotovitvijo nezakonitosti premestitve otroka, določen v členu 15 Haaške konvencije iz leta 1980, temveč samo na njegovo vrnitev. Tako naj bi člen 11 te uredbe postal upošteven šele po koncu postopka iz člena 15 navedene konvencije in ko bi bil začet postopek za vrnitev otrok, zato naj bi bilo vprašanje predložitvenega sodišča za predhodno odločanje preuranjeno.

32 V zvezi s tem je treba spomniti, da je v skladu s sodno prakso Sodišča nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, načeloma edino, ki glede na posebnosti vsake zadeve lahko presodi o potrebi predloga za sprejetje predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in o ustreznosti vprašanj, ki jih predloži Sodišču (sodba z dne 30. novembra 2006 v združenih zadevah Brünsteiner in Autohaus Hilgert, C-376/05 in C-377/05, ZOdl., str. I-11383, točka 26 in navedena sodna praksa).

33 Če se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, Sodišče zato načeloma mora odločati (glej zlasti sodbi z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38, in z dne 1. oktobra 2009 v zadevi Gottwald, C-103/08, ZOdl., str. I-9117, točka 16).

34 Torej je mogoče domnevo upoštevnosti, povezano z vprašanji za predhodno odločanje, ki jih postavijo nacionalna sodišča, zavrniti samo v izjemnih primerih, kadar je popolnoma očitno, da razlaga določb prava Unije, za katero je s temi vprašanji zaprošeno, nima nobene zveze z resničnostjo oziroma predmetom spora o glavni stvari (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Gottwald, točka 17, in sodbo z dne 22. aprila 2010 v zadevi Dimos Agios Nikolaos, C-82/09, ZOdl., str. I-3649, točka 15).

35 Predložitveno sodišče v obravnavanem primeru meni, da potrebuje razlago Uredbe št. 2201/2003, zlasti njenega člena 2, točka 11, da bi lahko odločilo o vloženem predlogu za izdajo odločbe ali dokazov o tem, da sta bila premestitev ali zadržanje zadevnih otrok v sporu o glavni stvari nezakonita. Poleg tega je iz nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, in sicer člena 15 zakona o ugrabitvi otrok in izvršitvi odločb o varstvu in vzgoji otrok iz leta 1991, kakor je bil spremenjen z uredbo iz leta 2005, sprejeto v okviru Evropskih skupnosti (sodbe v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo), razvidno, da mora nacionalno sodišče v primeru premestitve otroka v drugo državo članico odločiti o zakonitosti premestitve ob upoštevanju člena 2

Uredbe št. 2201/2003, ko tožeča stranka predlaga izdajo take odločbe ali dokazov v skladu s členom 15 Haaške konvencije iz leta 1980.

36 Poleg tega je treba poudariti, da je na podlagi člena 60 Uredbe št. 2201/2003 s to uredbo med državami članicami nadomeščena Haaška konvencija iz leta 1980, kolikor se nanaša na zadeve, urejene s to uredbo. Ob upoštevanju primarnosti te uredbe ta konvencija še naprej učinkuje med državami članicami, ki so njene pogodbenice, ob spoštovanju člena 60, v skladu s členom 62(2) iste uredbe, kot je to navedeno v njeni uvodni izjavi 17. Torej premestitev otrok iz ene države članice v drugo ureja skupek pravil iz določb Haaške konvencije iz leta 1980, kakor so bile dopolnjene z določbami Uredbe št. 2201/2003, ob čemer velja, da imajo določbe slednje prednost na področju uporabe te uredbe.

37 V teh okoliščinah ni očitno, da predlog predložitvenega sodišča za razlago ne bi bil upošteven za odločitev, ki jo mora to sodišče sprejeti.

38 Predlog za sprejetje predhodne odločbe je treba zato šteti za dopusten.

Utemeljenost

39 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo št. 2201/2003 razlagati tako, da nasprotuje temu, da pravo države članice za očeta, ki ni poročen z otrokovo materjo, pridobitev pravic do varstva in vzgoje otroka pogojuje s pridobitvijo odločbe

pristojnega nacionalnega sodišča o dodelitvi takih pravic, zaradi katerih bi lahko bila premestitev tega otroka ali njegovo zadržanje s strani matere nezakonito v smislu člena 2, točka 11, te uredbe.

40 V zvezi s tem je treba spomniti, da člen 2, točka 9, navedene uredbe določa, da „pravice do varstva in vzgoje“ vključujejo „pravice in dolžnosti, ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost in zlasti pravico določitve kraja otrokovega prebivališča“.

41 Ker je pojem „pravice do varstva in vzgoje“ tako opredeljen v Uredbi št. 2201/2003, je samostojen v razmerju do prava držav članic. Iz zahteve po enotni uporabi prava Unije in iz načela enakosti namreč izhaja, da je treba pojme v posamezni določbi tega prava, ki se za opredelitev svojega smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Uniji, in sicer ob upoštevanju okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga uresničuje zadevna ureditev (sodba z dne 17. julija 2008 v zadevi Kozłowski, C-66/08, ZOdl., str. I-6041, točka 42 in navedena sodna praksa). Tako pravice do varstva in vzgoje otrok za namene uporabe te uredbe vsekakor vključujejo pravico imetnika teh pravic do določitve kraja otrokovega prebivališča.

42 Povsem drugačno je vprašanje določitve imetnika pravic do varstva in vzgoje. V zvezi s tem je iz člena 2, točka 11(a), navedene uredbe razvidno, da je zakonitost oziroma nezakonitost premestitve otroka odvisna od obstoja „pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem“.

43 Iz tega izhaja, da Uredba št. 2201/2003 ne določa, kdo mora imeti pravice do varstva in vzgoje, zaradi katerih je lahko premestitev otroka nezakonita v smislu njenega člena 2, točka 11, temveč se glede določitve imetnika teh pravic do varstva in vzgoje sklicuje na pravo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem. Tako pogoje, pod katerimi biološki oče pridobi pravice do varstva in vzgoje otroka v smislu člena 2, točka 9, Uredbe št. 2201/2003, določa pravo države članice, po potrebi s pogojevanjem pridobitve pravic do varstva in vzgoje s pridobitvijo odločbe pristojnega nacionalnega sodišča o njihovi dodelitvi.

44 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba Uredbo št. 2201/2003 razlagati tako, da je nezakonitost premestitve otroka za namene uporabe te uredbe odvisna samo od obstoja pravic do varstva in vzgoje, dodeljenih z nacionalnim pravom, ki je bilo kršeno s to premestitvijo.

45 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje, ali Listina, zlasti njen člen 7, vpliva na razlago navedene uredbe.

46 Tožeča stranka v glavni stvari nasprotuje temu, da premestitev otroka, ki jo mati opravi brez vednosti biološkega očeta, ne bi bila nezakonita ob upoštevanju Haaške konvencije iz leta 1980 in Uredbe št. 2201/2003, čeprav bi oče živel z otrokom in njegovo materjo, ne da bi bil z njo poročen, in bi dejavno sodeloval pri vzgoji tega otroka.

47 Meni, da razlaga navedene uredbe, navedena v točki 44 te sodbe, lahko privede do položaja, ki ne bi bil združljiv niti z njeno pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, ki jo določata člen 7 Listine in člen 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), niti s pravicami

otroka iz člena 24 iste listine. Za namene Uredbe št. 2201/2003 bi bilo treba „pravice do varstva in vzgoje“ razlagati tako, da biološki oče, ki ima s svojimi otroki enako družinsko življenje kot v družini, ki temelji na zakonski zvezi, te pravice pridobi po samem zakonu. Če se ne bi sledilo taki razlagi, bi lahko bila „potencialna“ pravica očeta, ki mu omogoča vložitev predloga pri pristojnem nacionalnem sodišču in, če je tak primer, pridobitev pravic do varstva in vzgoje, brez vsakršnega učinka zaradi enostranskih dejanj matere, ki jih ta stori brez vednosti očeta. Zato pa bi morala biti učinkovitost pravice do vložitve takega predloga primerno zaščitena.

48 Predložitveno sodišče navaja, da biološki oče v irskem pravu nima pravic do varstva in vzgoje otroka, razen če so mu te pravice dodeljene s sporazumom, ki ga sklenejo starši, ali s sodno odločbo, medtem ko te pravice samodejno pripadajo materi, ne da bi ji jih bilo treba dodeliti.

49 V teh okoliščinah je treba preveriti, ali spoštovanje temeljnih pravic bioloških očeta in njegovih otrok nasprotuje razlagi Uredbe št. 2201/2003, navedeni v točki 44 te sodbe.

50 V zvezi s tem je treba spomniti, da Unija v skladu s členom 6(1), prvi pododstavek, PEU priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine, „ki ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi.“

51 Najprej, določbe Listine se v skladu z njenim členom 51(1) uporabljajo za države članice samo, ko te izvajajo pravo Unije. Listina v skladu z odstavkom 2 istega člena ne razširja področja uporabe prava Unije čez pristojnosti Unije „niti ne ustvarja

nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije in ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v Pogodbah“. Tako mora Sodišče razlagati pravo Unije ob upoštevanju Listine v mejah pristojnosti, ki so ji dodeljene.

52 Iz tega izhaja, da je treba v okviru te zadeve Listino upoštevati samo za namene razlage Uredbe št. 2201/2003, brez presojanja nacionalnega prava kot takega. Natančneje, treba je preizkusiti, ali določbe Listine nasprotujejo razlagi te uredbe, ki je navedena v točki 44 te sodbe, zlasti ob upoštevanju napotila na nacionalno pravo, ki ga vključuje ta razlaga.

53 Poleg tega je iz člena 52(3) Listine razvidno, da kolikor ta listina vsebuje pravice, ki ustrezajo pravicam, zagotovljenim z EKČP, sta vsebina in obseg teh pravic enaka vsebini in obsegu pravic, ki ju določa navedena konvencija. Vendar ta določba ne preprečuje širšega varstva po pravu Unije. Člen 7 iste listine določa, da ima „[v]sakdo […] pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij“. Besedilo člena 8(1) EKČP je enako besedilu navedenega člena 7, razen da se namesto izraza „komunikacije“ uporablja „dopisovanje“. Zato je treba ugotoviti, da ta člen 7 vsebuje pravice, ki se ujemajo s tistimi, zagotovljenimi s členom 8(1) EKČP. Torej je treba členu 7 Listine dati enak pomen in obseg kot členu 8(1) EKČP, kakor se razlaga v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (glej po analogiji sodbo z dne 14. februarja 2008 v zadevi Varec, C-450/06, ZOdl., str. I-581, točka 48).

54 Evropsko sodišče za človekove pravice je že obravnavalo zadevo, v kateri je bilo dejansko stanje podobno dejanskemu stanju iz postopka v glavni stvari, saj je mati, ki je edina imela roditeljsko pravico glede otroka neporočenega para, tega odpeljala v drugo

državo članico. V zvezi s tem je bilo v bistvu razsojeno, da nacionalna zakonodaja, ki roditeljsko pravico glede otroka po samem zakonu priznava samo materi, ni v nasprotju s členom 8 EKČP, ki se razlaga ob upoštevanju Haaške konvencije iz leta 1980, če otrokovemu očetu, ki nima roditeljske pravice, omogoča, da pri pristojnem nacionalnem sodišču predlaga spremembo dodelitve te pravice (odločba ESČP v zadevi Guichard proti Franciji z dne 2. septembra 2003, *Recueil des arrêts et décisions* 2003-X; glej v tem smislu tudi odločbo v zadevi Balbontin proti Združenemu kraljestvu z dne 14. septembra 1999, pritožba št. 39067/97).

55 Iz tega izhaja, da mora za namene uporabe Uredbe št. 2201/2003 glede opredelitve nezakonitosti premestitve otroka, ki ga mati odpelje v drugo državo članico, biološki oče imeti pravico, da pristojnemu nacionalnemu sodišču pred premestitvijo predlaga, da se mu dodelijo pravice do varstva in vzgoje otroka, kar je bistvo pravice biološkega očeta do zasebnega in družinskega življenja v takem okviru.

56 Evropsko sodišče za človekove pravice je namreč razsodilo tudi, da nacionalna zakonodaja, ki biološkemu očetu ne priznava nobene možnosti za pridobitev pravic do varstva in vzgoje otroka brez soglasja matere, pomeni neupravičeno diskriminiranje očeta in torej krši člen 14 EKČP v povezavi z njenim členom 8 (sodba ESČP v zadevi Zaunegger proti Nemčiji z dne 3. decembra 2009, pritožba št. 22028/04, točki 63 in 64).

57 Nasprotno pa to, da biološki oče drugače kot mati ni samodejno imetnik pravic do varstva in vzgoje otroka v smislu člena 2 Uredbe št. 2201/2003, ne vpliva bistveno na vsebino njegove pravice do zasebnega in družinskega življenja, če je ohranjena pravica, navedena v točki 55 te sodbe.

58 Ta ugotovitev ni omajana zaradi dejstva, da oče, ki ni pravočasno začel postopka za pridobitev pravic do varstva in vzgoje, v primeru premestitve otroka v drugo državo članico s strani matere nima možnosti doseči vrnitve otroka v državo članico, v kateri je bilo njegovo prejšnje običajno prebivališče. Taka premestitev namreč pomeni zakonito izvajanje pravice matere – ki ima pravice do varstva in vzgoje otroka – do prostega gibanja iz členov 20(2)(a) PDEU in 21(1) PDEU in njene pravice do odločanja o kraju otrokovega prebivališča, ne da bi to biološkemu očetu onemogočilo izvajanje pravice do vložitve predloga za pridobitev pravic do varstva in vzgoje otroka ali pravice do stikov z njim.

59 Tako bi priznanje pravic do varstva in vzgoje otroka v smislu člena 2, točka 11, Uredbe št. 2201/2003 očetu ne glede na nedodelitev takih pravic na podlagi nacionalnega prava nasprotovala zahtevam pravne varnosti in potrebi po zaščiti pravic in svoboščin drugih v smislu člena 52(1) Listine, v obravnavanem primeru pravic in svoboščin matere. Taka rešitev bi poleg tega lahko pomenila kršitev člena 51(2) Listine.

60 Spomniti je treba tudi, da je treba člen 7 Listine, ki jo predložitveno sodišče omenja v svojem vprašanju, brati v povezavi z obveznostjo upoštevanja koristi otroka, ki so priznane v členu 24(2) navedene listine, in ob upoštevanju temeljne pravice otroka, da vzdržuje redne osebne odnose in neposredne stike z obema od staršev, ki je navedena v členu 24(3) (glej v tem smislu sodbo z dne 27. junija 2006 v zadevi Parlament proti Svetu, C-540/03, ZOdl., str. I-5769, točka 58). Poleg tega je iz uvodne izjave 33 Uredbe št. 2201/2003 razvidno, da ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela Listine, zlasti z zagotavljanjem spoštovanja temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v njenem členu 24. Tako določb navedene uredbe ni mogoče razlagati tako, da bi se kršila navedena temeljna pravica, katere spoštovanje je nesporno povezano

s koristmi otroka (glej v tem smislu sodbo z dne 23. decembra 2009 v zadevi Detiček, C-403/09 PPU, ZOdl., str. I-12193, točke od 53 do 55).

61 V teh okoliščinah je treba preveriti še, ali člen 24 Listine, katerega spoštovanje na zadnji stopnji zagotavlja Sodišče, nasprotuje razlagi Uredbe št. 2201/2003, navedeni v točki 44 te sodbe.

62 V zvezi s tem je treba upoštevati veliko raznovrstnost zunajzakonskih skupnosti in tako odnosov med starši in otroki, na katero se je predložitveno sodišče sklicevalo v predložitveni odločbi, ki se izraža v različnem priznavanju obsega in delitve roditeljske pravice v državah članicah. Zato je treba člen 24 Listine razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da se pravice do varstva in vzgoje za potrebe uporabe Uredbe št. 2201/2003 načeloma dodelijo izključno materi in da ima biološki oče pravice do varstva in vzgoje samo na podlagi sodne odločbe. Taka odločba namreč pristojnemu nacionalnemu sodišču omogoča, da odloči o varstvu in vzgoji otroka ter pravici do stikov z njim ob upoštevanju vseh upoštevnih podatkov, kakršni so tisti, ki jih navaja predložitveno sodišče, zlasti okoliščin v zvezi z rojstvom otroka, naravo odnosa med starši, odnosa vsakega od staršev z otrokom in sposobnosti vsakega od staršev za sprejetje bremena varstva in vzgoje. Upoštevanje teh podatkov je namenjeno varovanju koristi otroka v skladu s členom 24(2) Listine.

63 Iz zgoraj navedenega izhaja, da člena 7 in 24 Listine ne nasprotujeta razlagi Uredbe, navedeni v točki 44 te sodbe.

64 V teh okoliščinah je treba na predloženo vprašanje odgovoriti, da je treba Uredbo št. 2201/2003 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da pravo države članice za očeta,

ki ni poročen z otrokovo materjo, pridobitev pravic do varstva in vzgoje otroka pogojuje s pridobitvijo odločbe pristojnega nacionalnega sodišča o dodelitvi takih pravic, zaradi katerih bi lahko bila premestitev tega otroka ali njegovo zadržanje s strani matere nezakonita v smislu člena 2, točka 11, te uredbe.

Stroški

65 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da pravo države članice za očeta, ki ni poročen z otrokovo materjo, pridobitev pravic do varstva in vzgoje otroka pogojuje s pridobitvijo odločbe pristojnega nacionalnega sodišča o dodelitvi takih pravic, zaradi katerih bi lahko bila premestitev tega otroka ali njegovo zadržanje s strani matere nezakonito v smislu člena 2, točka 11, te uredbe.

Podpisi